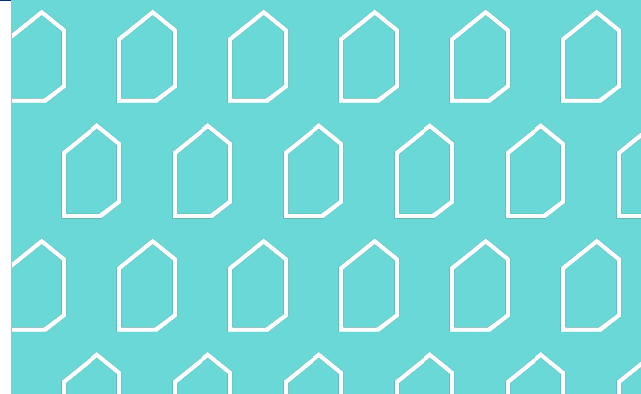

Case Digi- ja väestötietovirasto: Automaattisia ratkaisumenettelyjä koskevan sääntelyn toimeenpano

Tiedonhallintalautakunnan webinaari 14.12.2023

**DIGI- JA
VÄESTÖTIETO-
VIRASTO**

Toimeenpanon tilanne DVV:ssa

- DVV:ssa käytössä ja suunnitteilla olevat automaattimenettelyt kartoitettu ja menettelyjä analysoitu
 - Soveltuuko automaattimenettelyyn asian automaattista ratkaisemista koskeva kansallinen sääntely?
 - Jos soveltuu, täyttyvätkö kansallisessa laissa säädetyt asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset?
 - Jos ei sovellu, onko automaattimenettelyssä kyse tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettusta automatisoidun yksittäispäätöksen tekemisestä?
 - Mitä toimia tarvittaisiin, jotta automaatioita voitaisiin jatkaa/ottaa käyttöön?
- Kaksi uutta automaattista ratkaisumenettelyä käyttöönotettu
- Ohjeita ja toimintatapoja rakennettu automaattisia ratkaisumenettelyjä koskevien vaatimusten täyttämiseksi
- Tiedonhallintalautakunnan suositusvalmisteluun osallistuttu
- Viranomaisten vapaamuotoinen yhteistyöryhmä perustettu
- **Erittäin mielellämme keskustelemme automaattisiin ratkaisumenettelyihin liittyvistä asioista muiden organisaatioiden kanssa!**

Nimenmuutoksia koskevat uudet automaattiset ratkaisumenettelyt

- Paluu aiemmin käytössä olleeseen sukunimeen
 - Käyttöönotto 21.11.2023
 - Automaattisesti voidaan ratkaista täysi-ikäisen luonnollisen henkilön tekemä sukunimenmuutoshakemus, kun hän hakee Nimenmuutospalvelussa (DVV:n sähköinen asiointipalvelu) paluuta hänellä aiemmin käytössä olleeseen sukunimeen ja sukunimen kuuluminen hänelle voidaan varmentaa väestötietojärjestelmän tiedoista.
 - Perustuu etu- ja sukunimilakiin (946/2017)
 - n. 4000 tapausta vuodessa
 - **Tätä automaattista ratkaisumenettelyä käytetty loppuesityksessä esimerkkinä**
- Etunimen muuttaminen yleisesti käytössä olevaan etunimeen
 - Käyttöönotto 14.12.2023

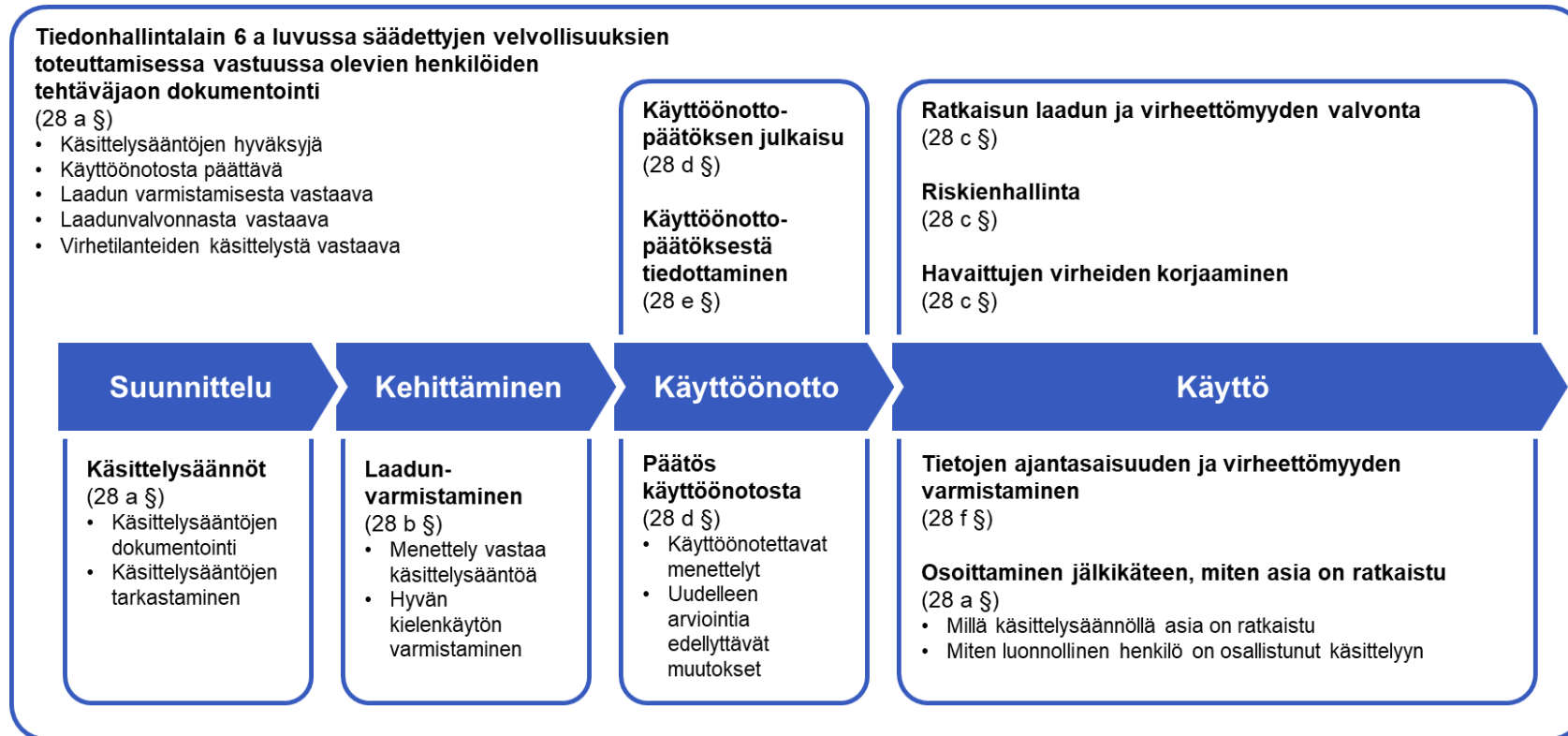
Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja käyttöä koskevat vaatimukset

Kuvio 1.
Tiedonhallintalain 6 a luvussa säädetty vaatimukset.

Edellytysten arviointi

Asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset (HL 8 b luku)

Tietosuojan vaikutustenarviointi (TSA 35 artikla)

Muita automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotossa ja käytössä huomioitavia vaatimuksia:

Hallintolain 8 b luku, yleisen tietosuoja-asetuksen 12,13 ja 14 artiklat, tiedonhallintalain 13 a §, 25 §, 26 § ja 28 §

Asian automaattisen ratkaisemisen edellytysten arviointi

Asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset (hallintolain (HL, 434/2003) 8 b luku)	Edellytysten täyttymisen arviointi
Kyse on asian ratkaisemisesta hallintolain HL 7 luvussa tarkoitetulla tavalla	Kyllä
Ratkaistava asia ei ole oikaisuvaatimus tai siihen rinnastettava vaatimus	Ei ole
Ratkaisu tehdään automaattisella tietojenkäsittelyllä ilman, että ratkaisun tarkastaa ja hyväksyy luonnollinen henkilö	Kyllä
Asiaan ei liity seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa. Mikäli liittyy, virkamies tai muu asian käsittelijä arvioi tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat ennen asian ratkaisemista.	Ei tapauskohtaista harkintaa
Ratkaisu perustuu sovellettavan lain perusteella ja etukäteisen harkinnan perusteella laadittuihin käsittelysääntöihin.	Kyllä
Luonnollinen henkilö voi vaatia ratkaisuun oikaisua oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella. Oikeussuojaedellytystä ei kuitenkaan sovelleta, jos hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista.	Oikaisuvaatimusta ei käytössä. Hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista.
Asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoitetaan asianosaiselle hallintopäätöksessä. Tiedot on annettava muulla tavalla, jos erityislainsäädännössä on säädetty, että hallintopäätöstä ei anneta.	Ilmoitetaan hallintopäätöksessä
Automaattinen ratkaisumenettely täyttää tiedonhallintalain 6 a luvussa säädetyt vaatimukset.	Kyllä

Tietosuojaan vaikutustenarvioinnin tekeminen

- **Yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artikla**
- Nimenmuutoshakemusten käsittelyyn tarkoitettussa tietojärjestelmässä tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä on laadittu tietosuojaan vaikutustenarviointi
- Tietosuojaan vaikutustenarviointi on katsottu tarpeelliseksi muun ohella sen vuoksi, että henkilötietojen käsittelyyn liittyy korkeaa tietosuojariskiä indikoivia tekijöitä, kuten automaattista päätöksentekoa, jolla on rekisteröityyn kohdistuvia oikeusvaikutuksia.
- DVV on hyväksynyt tietosuojaan vaikutustenarvioinnin, siinä tunnistetut riskit ja riskitasot ja riskeihin liittyvät hallintatoimet ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa.

Tehtäväjaon dokumentointi

- **Tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentti**
- Automaattista ratkaisumenettelyä koskeva tehtävänjako on dokumentoitu erilliseen asiakirjaan
- Asiakirjassa on hyödynnetty pohjana tiedonhallintalautakunnan suosituksen luvussa 3.1 *Tehtäväjaon dokumentointi* olevia taulukoita
- Asiakirjassa kuvattu vastuut ja tehtävät, tehtävänjako ja tehtäväjaon peruste
- Tehtäväjaon perusteena on DVV:n työjärjestys sekä automaattista ratkaisumenettelyä koskevan kehityskokonaisuuden dokumentaatio

Käsittelysääntöjen dokumentointi 1/2

- **Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentti**
- Automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt on dokumentoitu yhteen kirjalliseen dokumenttiin
- Käsittelysääntödokumentaation sisällysluettelo
 1. Automaattinen ratkaisumenettely
 2. Käsittelysääntödokumentaatio
 3. Vastuussa olevien henkilöiden tehtävänjako
 4. Asian automaattisen ratkaisemisen edellytysten arviointi
 5. Automaattisen ratkaisumenettelyn vaiheet, käsittelysäännöt ja sovellettava lainsäädäntö
 6. Käsittelysääntöjen syrjimättömyys
 7. Asian riittävä selvittäminen
 1. Asian ratkaisemiseen tarvittavat tiedot, tietolähteet ja tietojen hankintaan liittyvät menettelyt
 2. Tietojen ajantasaisuuden ja virheettömyyden varmistaminen
 3. Asianosaisen kuuleminen automaattisesti tai perusteet kuulematta jättämiselle
 8. Ratkaisun perustelemine tai miksi ratkaisu voidaan jättää perustelematta
 9. Toimintaprosessin laadunvalvonnan mahdollistavat toiminnallisuudet
 10. Tietoturvallisuustoimenpiteitä koskevien vaatimusten toteuttaminen
 11. Säilytysaika ja osoittaminen
 12. Käsittelysääntödokumentaation hyväksyjä ja hyväksymispäivämäärä

Käsittelysääntöjen dokumentointi 2/2

- 5. Automaattisen ratkaisumenettelyn vaiheet, käsittelysäännöt ja sovellettava lainsäädäntö

Automaattisen ratkaisumenettelyn vaihe	Käsittelysäännöt	Sovellettava lainsäädäntö
Asian vireilletulo	(1) (2)	Etu- ja sukunimilain 1 §, 2 §, 3 § jne.
Asian käsittely		
Asian ratkaiseminen		
Päätöksen tiedoksianto		
Päätöksen täytäntöönpano		
Muutoksenhaku päätökseen		

Käsittelysääntöjen tarkastaminen

- **Tiedonhallintalain 28 a §:n 3 momentti**
- Nimenmuutosten käsittelysääntödokumentation lainmukaisuus on tarkastettu.
- Hyväksyjä ja hyväksymispäivämäärä on merkitty käsittelysääntödokumentointiin.

Laadun varmistaminen

- **Tiedonhallintalain 28 b §**
- DVV:ssa on määritelty yleiset testauskäytännöt, jotka sisältävät kuvauksen testaustasoista, testauksen osa-alueista sekä testausprosesseista ja testauksen työvälineistä.
- Testauskäytäntöjä noudatetaan myös automaattista ratkaisumenettelyä hyödyntävien palveluiden laadunvarmistuksen menetelmänä.
- Laadunvarmistusta ja -valvontaa koskeva dokumentaatio koostuu:
 - Laadunvarmistamisen ja laadunvalvonnan yleisestä kuvauksesta
 - Automaattisen ratkaisumenettelyn testaamisesta muodostetusta raportista

Käyttöönottopäätöksen tekeminen

- **Tiedonhallintalain 28 d §:n 1 momentti**
- Käyttöönottopäätös tehty ja julkaistu DVV:n verkkosivuilla <https://dvv.fi/kaytoonottopaatokset> (käyttöönottopäätöksen julkaisemisesta on kerrottu tarkemmin seuraavalla dialla)
- Käyttöönottopäätöksen laatimisessa on hyödynnetty muiden viranomaisten julkaisemia käyttöönottopäätöksiä sekä tiedonhallintalautakunnan suosituksen luonnosversioita
- Ehkä käyttöönottopäätöksen ymmärrettävyydessä vielä parantamisen varaa
- Käyttöönottopäätös on tehty esittelystä DVV:n työjärjestyksen mukaisesti

Käyttöönottopäätöksen julkaisu ja tiedottaminen

- **Tiedonhallintalain 28 e §**
- DVV on julkaissut sivun <https://dvv.fi/automaattinen-ratkaisumenettely>, jolla DVV tiedottaa automaattisten ratkaisumenettelyiden käytöstä
- Voimassa oleva käyttöönottopäätös on julkaistu edellä mainitun verkkosivun alisivulla <https://dvv.fi/kayttoonottoapaatokset>
 - Käyttöönottopäätös on nimetty verkkosivulla täsmälleen samalla tavalla kuin asiakkaalle annettavassa hallintopäätöksessä
- Käyttöönottopäätöksen yhteyteen on viety myös tarkemmat tiedot nimenmuutoksiin liittyvästä asian automaattisesta ratkaisemisesta, ratkaisumenettelyn käytön perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeisistä tiedoista
- Julkaistuille tiedoille on tehty kielenhuoltoa ja tietojen kääntämisestä on huolehdittu.
- Sukunimen muuttamista koskevalta [verkkosivulta](#), Nimenmuutospalvelun [tietosuojaselosteelta](#) ja [Nimenmuutospalvelusta](#) on ohjaus automaattisia ratkaisumenettelyjä koskevalle verkkosivulle
- Lisäksi DVV:n sisällä on tiedotettu automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotosta ja DVV:n sisäisiin asiakaspalveluohjeisiin on lisätty tietoa aiheeseen liittyen. Tarkoituksena on, että asiakas saisi tarvittaessa edellä mainitut tiedot sujuvasti myös muulla tavoin kuin verkkosivuilta.

Ratkaisun laadun ja virheettömyyden valvonta

- **Tiedonhallintalain 28 c §**
- Tuotannossa olevan palvelun laatua valvotaan Digi- ja väestötietovirastossa säännönmukaisesti.
- Käytössä olevien ominaisuuksien laadunvalvonnan keskeinen menetelmä on jatkuvan integraation yhteydessä toteutettava automaattinen testaus.
- Uusi toiminnallisuus tai muutokset käytössä oleviin toiminnallisuuksiin testataan aina automaattisesti.
- Sovelluksen testi- ja tuotantoympäristöihin on myös toteutettu monitorointi, joka kattaa onnistuneet tapahtumat sekä mahdolliset virheet.
- Automaattisesti ratkaistavien päätösten laatua valvontaan tuotantokäytön aloittamisen jälkeen myös sisällöllisesti. Automaattista ratkaisumenettelyä hyödyntäviin sovelluksiin voidaan esimerkiksi toteuttaa tarkastuksia, joiden tavoitteena on estää virheelliset ratkaisut.
- Automaattisesti ratkaistavissa asioissa palvelun laatua valvotaan tuotantokäytön aloittamisen jälkeen myös manuaalisesti luonnollisen henkilön toimesta. Manuaaliseen tarkistukseen päätyvät tapaukset valikoidaan satunnaisotannalla.

Riskienhallinta

- **Tiedonhallintalain 28 c §:n 1 momentti**
- DVV:lla on määritelty virastotasoinen riskienhallintapolitiikka
- Riskien arviointi ja hallinta on osa DVV:n sovelluskehitystä
- Automaattisen ratkaisumenettelyn riskit on tunnistettu, hallintatoimet määritelty ja jäännösriskit hyväksytyt ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa

Havaittujen virheiden korjaaminen

- **Tiedonhallintalain 28 c §:n 2 momentti**
- Laadunvalvontaa ja -varmistamista koskeva asiakirja sisältää suunnitelman virhetilanteiden käsittelystä ja dokumentoinnista
 - Jos tuotannossa olevassa sovelluksessa tai sen ominaisuudessa havaitaan virhe, käynnistetään toiminnallisuuden korjausprosessi sekä tapahtuneen virheen korjaamiseen tai hallitsemiseen liittyvät toimenpiteet.
 - Virhetilanteita voidaan havaita laadunvalvonnan, asiakasyhteydenottojen, virkailijoiden havaintojen tai järjestelmän ylläpidosta vastaavien toimesta.
 - Virheenkorjaukset dokumentoidaan ja testataan vastaavalla tavalla kuin uudet ominaisuudet ennen niiden käyttöönottoa.

Tietojen ajantasaisuuden ja virheettömyyden varmistaminen

- **Tiedonhallintalain 28 f §**
- Automaattisesti ratkaistavien asioiden tietojen lähteitä ovat asianosainen sekä väestötietojärjestelmä.
 - Asianosaiselta saatavissa tiedoissa on kyse haettavasta nimestä sekä yhteystiedoista.
 - Hakemuksen hyväksyminen automaattisessa menettelyssä edellyttää sitä, että haettu nimi on väestötietojärjestelmän tietojen mukaan ollut asianosaisella aiemmin käytössä.
- Väestötietojärjestelmästä tarvittavia tietoja pidetään julkisesti luotettavina tietoina, jollei osoiteta, että tieto on virheellinen tai puutteellinen. Väestötietojärjestelmää koskevan sääntelyn perusteella tietyillä keskeisillä viranomaisilla sekä rekisteröidyllä itsellään on velvollisuus ilmoittaa tiedot väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjälle välittömästi sen jälkeen, kun tiedoissa on todettu lisäys-, muutos- tai korjaustarve taikka rekisterinpitäjä on esittänyt lisätieto- tai selvityspyynnön. Näin ollen asian ratkaisemisessa käytettävien tietojen tulisi olla ajantasaisia ja virheettömiä.

Osoittaminen jälkikäteen, miten asia on ratkaistu

- **Tiedonhallintalain 28 a §:n 4 momentti**
- DVV:ssa käytössä oleva tuotantojulkaisumenettely ja tuotantoon julkaistavien sovellusten versiointi sekä arkistointi mahdollistavat kussakin ratkaisussa käytettyjen käsittelysääntöjen todentamisen jälkikäteen.
- Luonnollisen henkilön tekemät käsittelytoimenpiteet tallennetaan DVV:n asianhallintajärjestelmässä siten, että asiarekisterin tietojen perusteella on osoitettavissa, missä vaiheessa luonnollinen henkilö on osallistunut asian käsittelyyn.

Rekisteröidyn informointi 1/2

- **Yleisen tietosuoja-asetuksen 12, 13 ja 14 artiklat**
- Nimenmuutospalvelussa asiakasta informoidaan siitä, että osa asioista ratkaistaan automaattisesti
 - Palvelun etusivulla on yleinen info siitä, että palvelussa on käytössä automaattinen ratkaisumenettely
 - Palvelussa esitetään infoteksti, jos asiakkaan hakemuksessa on kyse paluusta aiempaan sukunimeen (infoteksti seuraavalla dialla)
- Nimenmuutospalvelua koskeva tietosuojaseloste on päivitetty automaattisen päätöksenteon osalta

Rekisteröidyn informointi 2/2

Digi- ja väestötietovirasto ratkaisee osan nimenmuutoshakemuksista automaattisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että tietojärjestelmämme ratkaisee hakemuksen etukäteen määriteltyjen sääntöjen perusteella ilman, että ihminen osallistuu asian käsittelyyn.

Voimme ratkaista hakemuksesi automaattisesti ainoastaan, jos se koskee paluuta aiemmin käytössä olleeseen sukunimeesi ja se täyttää etukäteen määrittelemämme edellytykset automaattisen ratkaisumenettelyn käytölle. Jos hakemustasi ei ratkaista automaattisesti, sen käsittelee Digi- ja väestötietoviraston virkamies.

Ratkaisemme automaattisesti ainoastaan hakemuksia, jotka voidaan etukäteen määriteltyjen sääntöjen perusteella hyväksyä. Virkamiehen käsittelemä hakemus voidaan hyväksyä tai hylätä.

Jos hakemuksesi ratkaistaan automaattisesti, sen käsittelyaika on 1-2 arkipäivää. Ratkaisun muodostamisen jälkeen nimenmuutosta koskeva päätös toimitetaan sinulle välittömästi Suomi.fi viestit -palveluun, jos olet ottanut palvelun käyttöösi. Jos et ole ottanut palvelua käyttöösi, päätös toimitetaan sinulle kirjeitse väestötietojärjestelmään merkittyyn osoitteeseen. Voit lukea lisää Suomi.fi viestit -palvelusta täältä (linkki: <https://www.suomi.fi/viestit>) sekä tarkistaa väestötietojärjestelmään merkityt osoitetietosi täältä (linkki: <https://dvv.fi/omien-tietojen-tarkastus-palvelu>).

Voit lukea lisää käyttämästämme automaattisesta ratkaisumenettelystä sekä sen edellytyksistä ja säännöistä verkkosivuiltamme (linkki: <https://dvv.fi/automaattinen-ratkaisumenettely>).

Automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittaminen

- **Hallintolain 53 g §:n 1 ja 3 momentit**
- Nimenmuutoksen osalta automaattisesti annettavassa hallintopäätöksessä todetaan seuraavaa:

Tämä asia on ratkaistu automaattisesti.

Automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä nimenmuutosasioissa on päätetty Digi- ja väestötietoviraston tekemällä käyttöönottopäätöksellä Nimenmuutokset, paluu aiemmin käytössä olleeseen sukunimeen. Käyttöönottopäätös ja lisätietoja automaattisesta ratkaisumenettelystä on saatavilla Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilta osoitteesta <https://dvv.fi/kayttoonottopaatokset>. Käyttöönottopäätös on saatavilla myös Digi- ja väestötietoviraston kirjaamosta (kirjaamo@dvv.fi / puh. 0295 536 000).

Lisätietoja tästä päätöksestä on saatavilla puhelimitse (0295 539 080 ma–pe klo 9–15) tai sähköpostitse (nimet@dvv.fi).

Asiarekisteriin rekisteröitävät tiedot

- **Tiedonhallintalain 26.4 §:n 4 kohta ja 26.5 §:n 4 ja 5 kohdat**
- Asiakirjan lähettämisaikajankohta ja lähettämistapa
 - Asianhallintaan merkitään tieto automaattisesti muodostuneen päätösdokumentin lähetysoikeudesta eli tiedoksiantopäivästä sekä tieto lähetysoikeudesta.
 - Automaattisesti muodostunut päätösdokumentti lähetetään tiedoksi ainoastaan asianosaiselle.
 - Asianhallinnasta lähetetään päätösdokumentin ja siihen muodostuvan valitusosoituksen lisäksi infokirje "näin toimin nimenmuutoksen jälkeen" hakijalle.
- Asiankäsittelyn päättävän ratkaisun ajankohta
 - Asianhallintaan merkitään tieto asian ratkaisuaikajankohdasta.
 - Ratkaisuaikajankohta merkitään muodostuneen päätösdokumentin metatietoihin.
 - Ratkaisuaikajankohta on luettavissa myös automaattisesti muodostuneesta päätösdokumentista.
- Viranomaisen lähettämien asiakirjojen tiedoksiantotapa
 - Asianhallintaan merkitään tieto asiakirjojen tiedoksiantotavasta.
 - Tiedoksiantotapa automaattisesti ratkaistuissa asioissa on asiakkaan suostumuksella sähköinen muuten postitse.
 - Se näkyy asianhallinnassa ja on tiedoksiannon jälkeen tarkastettavissa ja ajoitettavissa.

Automaattista ratkaisumenettelyä koskevien asiakirjojen rekisteröinti asiarekisteriin ja asiakirjojen säilyttäminen

- Tiedonhallintalain 25 §, 26 § ja 28 §
- DVV:n asianhallintajärjestelmään on tulossa uusi tehtäväluokka automaattisia ratkaisumenettelyjä koskeville asiakirjoille
- Tehtäväluokka tullaan päivittämään myös DVV:n [asiakirjajulkisuuskuvaukseen](#)
- DVV:n asianhallintajärjestelmään on avattu automaattista ratkaisumenettelyä koskeva asia, jolle on viety
 - Tehtäväjakoa koskeva asiakirja
 - Käsittelysääntödokumentaatio
 - Käyttöönottopäätös
 - Laadunvarmistamista ja laadunvalvontaa koskeva dokumentaatio
 - Yleinen dokumentaatio
 - Laadunvarmistusraportti
 - Tietosuojadokumentaatio
- Asiakirjojen säilyttämisestä huolehditaan niin, että automaattiseen ratkaisumenettelyyn liittyviä asiakirjoja säilytetään vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamisesta seuraavasta kalenterivuodesta lukien

Häiriötilanteista tiedottaminen ja varautuminen häiriötilanteisiin

- **Tiedonhallintalain 13 a §**
- Häiriötilanteista tiedottamisesta ja niihin varautumisesta on kerrottu automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvarmistamista ja laadunvalvontaa koskevassa dokumentissa
 - DVV on vahvistanut turvallisuuspolitiikkoja, jotka ohjaavat viraston, sen henkilöstön ja viraston tuottamien palveluiden toimintaa.
 - Valmius- ja varautumistoiminta koostuu viraston kriittisten tehtävien ja niihin kohdistuvien uhkien tunnistamisesta, valmius- ja jatkuvuussuunnittelusta sekä näihin suunnitelmiin pohjautuvasta harjoittelusta.
 - Valmiussuunnitelman yhteydessä DVV:lle on määritelty yleinen häiriötilanteen hallintamalli.
 - Virastotasoista toimintaa täydennetään palvelukohtaisilla suunnitelmilla sekä harjoittelulla.

DIGI- JA VÄESTÖTIETOVIRASTO

dvv.fi

